

A római zsinat.

A r. kath. egyházban 306 év óta nem tartatott zsinat. Utolsó a szomorú emlékü tridenti zsinat volt, melynek feladata lett volna a Luther által megindított egyházszakadást az eláradt visszaélések bölcs orvoslása által megszüntetni; de a zsinaton tulsúlyban volt büszke jézsuitapárt semmit sem engedett, s a teljes szakadást megátalkodottsága által maga a zsinat valósította. Remélte akkor, hogy majd jön alkalmas idő, midőn az általa hozott hátározatok erőszakkal fognak minden ország népeinek nyakára tétetni. Jött is, fájdalom, majd Németországon a 30 éves háború, Párizsban bertalanj, Hollandiában az Albféle dúlás, dél-Franciaországban a pápai kereszties-hadak irtása, mindenütt az inquisitio öldöklő keze, stb. stb. de a tridenti zsinat céljai még sem teljesültek, milliók szenvedése s kiontott vére még termékenyebbé tette a szabadság földét. Azután minden század új világosságot hozott s a r. kath. egyház arczát sötétebbé, állását ingatottabbá tette.

Vége a 19-ik század tudományos haladása óriási hatalommal nehezült a római egyházra. A hierarchiának minden erőfeszítései, vagy magokban megsemmisültek, vagy csak pillanatnyi eredményeket vihettek. Míg az absolut irányú s mindenben conservatív hatalmak itt ott tarthatták magokat: ezeknek ők voltak mindenütt leghivebb szövetségesei, de az utóbbi években az alkotmányos szabadság szelleme Európában majd minden trónra felvergődött, s azóta a római egyház a legaggasztóbb válságnak megy elejébe. Azonban, mint 300 és mint 1000 év előtt: most sem akar engedni semmit.

A római curia utolsó nyílt fegyvere most már az encyclikák és syllabusok proclamálásában áll, melyekben a tudományok vívmányait, az alkotmányos szabadság eszméit, modern gondolkozást s mindent, a mi a tridenti dogmákban nem gyökeredzik, kárhoztat. Az utóbbi években lázas tevékenységet fejtett ki Róma e téren. Azonban sehol sem látva eredményt: a szorongatott curiában megfogamszott egy végső nagy elhatározás, Rómába zsinatot hívni össze, s a világ minden részeiből öszszegyült püspökökkel együtt tüntetni a világ ellen. Így hitta öszsze IX. Pius pápa 1867-ben a zsinatot Rómába 1869. évi dec. elejére.

A meghívás egyenesen a püspökökhöz intéztetett, tehát nem, mint régen volt szokásban, az uralkodókhoz; ezek világi képviselők küldésére sem hivattak most fel. De a kormányok ezért a püspököknek Rómába utazását sehol sem akadályozták.

Ha meglepte a világot ezen zsinat összehívása: még inkább meglepte az, midőn elterjedt, hogy a zsinat főfeladata lesz a pápa csalhatatlanságának *) dogmatizálása.

A miért a pápák több mint 1000 éven keresztül küzdöttek részint a zsinatokkal, részint a világi uralkodókkal, hogy csalhatatlanságuk ünnepélyesen kimondassék és elismertessék; de a mit soha, még a VII. Gergelyféle időkben is kivinni nem tudtak, — hogy az most a 19-dik században megkisértessék, most midőn a despotismus és absolutismus mindenütt töredezik, hogy egy, ember az egész kath. egyházban mindenható tekintélyvel ruháztassék fel, ugyszólván istenné tétessék: valóban oly vakmerő gondolat, mely az összes európai sajtót méltán felzudította.

Rómában biztak a püspöki kar alázatos meghajlásában, mely már 1858-ban szó nélkül fogadta IX. Pius azon rendeletét, melyben tudatta, hogy sz. Mária szeplőtlen fogantatását a r. kath. egyház sarkalatos dogmái közé igtatta. Oly jog bitorlás, melyet szintén soha egy pápa is zsinat beléegyezése nélkül gyakorolni nem mert. Biztak abban, hogy a szorongatott főpapok bármire kész kezet nyújtanak, a mi által a római jézsuita párt az anynyifelől ostromolt egyház állásának szilárdítását s tekintélyének emelését eszközölni véli. De nem épen úgy történt minden, a hogy számították.

Nem említjük az összes miveltsé világot kárhoztató közvéleményét, mely a sajtó által mindenütt nyilvánult; nem említjük a névtelenül s jeles tudósoktól megjelent számtalan könyveket s röpiratokat, melyek a csalhatatlanság kimondását észszerűen lehetetlennek, s ha mégis kimondatik, botrányosnak s magára a római egyházra is vészthozónak nyilatkoztatták; csak a magasabb clerusban nyilvánult némely jelenetek érintésére szoritkozunk.

Már Hyacint atya, párisi hires karmelita szónok, ide célzott, midőn a világ előtt kijelentette, hogy nem türhet sok oly intézkedést, mely a r. kath. papot minden szabadakarattól megfosztani s szolgává tiporni czélozza. Őt természetesen excommunicálták.

Az öreg Montalembert, a catholicismusnak egész életében ren-

*) A M. Állam kenetes magyarsággal „csalatkozhatnámságot“ ir.

dithetlen védelmezője, egy levelében feltétlenül kárhoztatja azt a törekvést, hogy a pápa csalhatatlansága zsinatilag kimondassék.

A német r. kath. püspökök Fuldában gyűlést tartván, szintén oly szellemben nyilatkoztak, melyszerint nem hihetik, hogy a zsinat oly dogmát hozzon, mely a civilizációval és a tudomány valódi érdekeivel, vagy az igazi szabadsággal ellenkezzék.

Darboy, párisi érsek, Rómába indulása előtt egy körlevelet bocsátott ki, melyben fejtegeti a zsinat lehető céljait. Ki tér a csalhatatlanságra is, de azt komolyan nem hiszi, hogy szóba is jöjjön. Még feltünőbb volt Dupanloup orleansi püspök hasonló nyilatkozata, mivel ő mindig a Rómához simuló hivebb főpapok közé számított, sőt a pápa világi hatalmának is heves bajnoka volt. A curia érzékenyen is vette kivált ez utóbbinak felszólalását.

De menjünk tovább.

A zsinatot a pápa 1869. dec. 8-kán csakugyan megnyitotta. A megjelenni jogosult 1044 főpap közül a zsinaton megjelent 764. Még pedig Európából 541, Amerikából 113, Ázsiából 83, Áfrikából 14, Ausztráliából 13. — Rangra nézve a megjelentek közül bibornok 42, pátriárcha 10, primás 4, megyés érsek 105, érsek in partibus 22, megyés püspök 424, püspök in partibus 98, végre 46 rendfőnök és 6 abbatess nullius.

A megnyitás nagy processioval s természetesen nagy pompával történt, hiszen pompa és külső látványosság a római egyháznak főjellemonása. Már a 700-nál több püspök tarka ornatusban, kik közül mindeniknek slepjét egy egy más pap vitte, a dragonyos és zuáv sorfalak, a pápa a sedes gestoriálison vitetve, mellette más udvarnokokon kívül a legyezöket vivő atyák, — a hullámozó nép és vendégsereg, harangok zugása és ágyuzás — stb. mindezek elég fényes és valóban sajtáságos képet adhattak, — krisztusi alázatosság helyett azonban a szemlélőnek inkább a papi kevélység színezetét tünetett szeméibe.

A pápai megnyitó allocutió így kezdődik:

„Tisztelendő testvérek!

Fölöttébb örvendünk, hogy miért özszes imáinkban könyörögünk, Isten különös kegyelméből megnyithatjuk ezen általunk kihirdetett egyetemes zsinatot. Azért örvendez a mi szívünk az urban és nagy vigasztalásunkra szolgál, hogy ezen jelentőségteljes, a b. szüz Mária szeplőtelen fogantatásának szentelt napon ismét nagyobb számmal láthatunk, mint bár mikor, a ker. vallás ezen erős-

ségében titeket, kik arra vagytok hivatva, hogy támogassatok bennünket apostoli gondoskodásunkban.

Ti azonban, tisztelendő testvérek, kik Krisztus nevében gyülekeztetek össze, azért vagytok itten, hogy bizonyosságot tegyetek velünk együtt Isten igéjéről, Isten útjára vezessetek minden embereket az igazságban, s az áltudomány ellenvetései fölött a sz. lélek vezetése alatt velünk együtt ítéljetek.

Mert ha valaha, ugy különösen a jelen korban, midőn a lakói által megmérgezett föld valóban hervadtá lőn, az Isten dicsősége és nyájának üdve iránti buzgalom követeli tőlünk, hogy vegyük körül Siont, hirdessük az üdv igéit tornyairól és helyezzük sziveinket annak védelmére.

Látjátok ugyanis, tisztelendő testvérek, mily vakmerőséggel rohanta meg és ostromolja még mindig az emberi nem ellensége Isten házát, melyet szentség illet meg. Az ő izgatására garázdálkodik mindenfelé amaz özszeesküvés, mely az egyesülés által megerősödvé, gazdag eszközök és intézetek felett rendelkezve, s a gonoszság takarójául a szabadságot használva, nem szünik meg a legelkeseredettebb, mindennemű gonosz tettekkel elárasztott harczot folytatni Krisztus egyháza ellen. Ismeritek ezen harcz módját, hatalmát, fegyvereit, és terveit. Folyvást szemeitek előtt lebeg, mennyire megzavartatott és özszebonyolított azon egészséges tan, melyre minden embernek támaszkodni kell, mily siralmasan elferdített minden jog; látjátok az arczátlan hazudozás és csábítás mindennemű cselfogásait, melyek által a jogosság, tisztelet és tekintély üdvös kötelékei szétszaggatva, a leggonoszabb szenvedélyek lángra gyulasztatnak, s a keresztény hit teljesen kiirtatik az emberek szívéből elanynyira, hogy korunkban Krisztus egyházának bizonyos megsemmisülésétől kellene tartanunk, ha az emberek cselszövényei és erőfeszítései által valaha kiirtathatnék. És ez hatalmasabb, mint az egyház — mondja aranyszájú sz. János — az egyház erősebb, mint maga az ég. Az ég és föld elmulnak, az én szavaim el nem mulnak. Mely szavak? Te Péter vagy és e köszál-ra épitem egyházamat, s a pokol kapui nem fognak rajta erőt venni.“

Elég enynyi a megnyitó allocutio szellemének megismertetésére. Panasz a század civilizációjának, minden vivmánya ellen és fenhéjázó kérdés az egyház hatalma felett, mely az égnél és földnél állandóbb! Az allocutio hátra levő két-harmada egészen

üres; a püskökök dicsértetnek benne, kiket a pápa az összes kath. egyház családjának tekint. Reformról egy szó sincs.

A zsinat megnyitása után több napok alatt öt bizottság alakított, mindeniknek elnöke egy-egy bibornok. Az első bizottság a „Judices excusationum, querelarum et contraversiarum“, ez vizsgálja meg a meg nem jelent püskökök mentségeit, s elintézi a felmerülhető czivódásokat, s elsőség feletti versengést. A 2-dik bizottság „De rebus ad fidem pertinentibus“, 3-dik „De rebus disciplinæ ecclesiasticæ.“ 4-dik „De rebus ordinum generalium.“ 5-dik „De rebus ritus orientalis.“ Mindenik bizottság külön 24 tagból áll. Ezekon kívül van egy sajtóságos 6-dik bizottság is, melynek mind a 25 tagját a pápa nevezi ki legbiztosabb embereiből, ennek feladata az, hogyha az előterjesztendő tárgyakra nézve valaki módosítványt, vagy külön indítványt akarna előadni, azt előbb ezen bizottsággal közölnie kell, s ha ez beleegyezik, adhatja elő. Rómában ez a szólásszabadság! Mihez azt említjük még meg, hogy a titoktartásra minden főpap esküvel köteleztetett. A gyűlések természetesen nem nyilvánosok.

Meg kell említenünk még egy bullát, melyet a pápa mindjárt a zsinat elején közzé tett, melyben elősoroltatnak azon esetek, melyekben az excommunicáció a pápának fentartatik. Ezen bulla részint indignatiót, részint gunyt keltett a sajtóban, s mind kettőre nagyon érdemes. Közöljük az egész okmányt, hadd ismerjék meg olvasóink az abban foglalt átkozódást:

1., Minden, a ker. hitet elhagyókat (apostatas) és az eretnekeket együtt és egyenként, bármi névvel neveztessenek és bármely felekezethez tartozzanak; továbbá a kik nekik hisznek, őket befogadják, pártjokat fogják s általában mindazokat, kik őket védelmezik.

2., Együttesen és egyenként azokat, kik az apostoli szék engedelmé nélkül tudva olvassák a hithagyók és eretnekek oly könyveit, melyek az eretnokségért harcolnak, valamint azokat, kik valamely szerzőnek apostoli irat által névszerint megtiltott könyvét olvassák vagy azon könyveket magoknál tartják, kinyomattatják és bármi módon védelmezik.

3., A szakadárokat (schismaticos) és azokat, kik az idő szerinti római pápának tartozó engedelmesség alól magokat makacsul kivonják, vagy azt felmondják.

4., Együtt és egyenként, bárminő állásuak ranguak és helyzetüek legyenek is, azokat, kik az azon időbeli római pápák rendeletei és parancsai ellenében a jövendő egyetemes zsinatra felebbeznek, valamint azokat is, kiknek segélyével, tanácsával vagy pártfogásával a felebbezés történik.

5., Mindazokat, kik a római szent egyház bibornokait, patriarcháit, érsekeit, püskökeit és az apostoli székek legatusait vagy nunciussait megölik, megcsonkítják, megverik, elfogják, bebörtönözik, letartoztatják vagy ellenségesen üldözik, vagy megyéjükből, területükről, földjeükről vagy uradalmaikból kiűzik, valamint azokat is, kik ezeket elrendelik, helyben hagyják, vagy hozzá segítséget, tanácsot vagy védelmet nyújtanak.

6., Azokat, kik közvetlenül vagy közvetve akadályozzák az egyházi törvénykezés gyakorlását, s az ide folyamodókat a világi törvényszékekhez utasítják, vagy a kik ezt elrendelik, segítik, tanácsolják vagy pártolják.

7., Azokat, kik közvetlenül vagy közvetve kényszerítik a világi bírót, hogy joghatóságuk alá vonják az egyházi személyeket a kanonjogi intézkedések ellenére, valamint azokat is, kik az egyház szabadsága és joga ellen törvényeket adnak.

8., Kik a világi hatalomhoz fordulnak, hogy az apostoli székek, vagy legatusai vagy delegatusai által szándékolt kibocsátványt vagy cselekvényt megakadályozzanak, s azok kihirdetését vagy végrehajtását közvetlenül vagy közvetve akadályozzák.

9., Mindazokat, kik meghamisítják az apostoli kiadványokat, akár breve, akár kérelem alakjában, kegyelmi vagy igazságszolgáltatási tárgyban a római pápa, vagy a r. sz. e. alkancellárjai vagy ezek helyettesei által, vagy a római pápa parancsából irattak alá, nem különben azokat, kik az apostoli kiadványokat meghamisítva terjesztik vagy hamisan aláírják a r. pápa vagy alkancellárja vagy ezek helyettesei neve alatt a breveket.

10., *)

11., Akik bitorolják vagy lefoglalják az egyházi személyekhez, azok gyülekezetéhez vagy javadalmához tartozó jogokat, javakat és jövedelmeket.

12., Akik megszállják, lerombolják, elfogadják magok vagy mások által a római egyházhoz tartozó városokat, földeket, helységeket vagy jogokat, vagy azokban a legfőbb igazságszolgáltatást bitorolják, zavarják, elfoglalják, nemkülönbén kik az említettek bármelyikéhez segítséggel, tanácsal, pártfogással járulnak.“

Ezen üres frázisu bullára csak anynyi megjegyzésünk van, hogy e szerint átkozott nem csak minden protestans ember, nem csak minden tudomány barát, nem csak minden alkotmányos szabadság-

*) Ugy látszik, hogy a 10-dik ponttól magok a kath. lapszerkesztők is viszszaforozadtak; mert azt egyik sem közölte. Szerk.

ra törekvő nép és kormány; hanem kétségen kívül a kath. egyház hiveinek is legnagyobb része. Ilyen bullával elmondhatja a pápa, hogy „neki ugylátszik, mintha a püspöki kar az egész római egyház hiveinek családját magába foglalná.“

Eddig a megnyitón kívül ünnepélyes gyűlés több nem tartott. Ünnepélyes gyűlések csak akkor fognak tartatni, ha a bizottmányok munkálatai a congregationalis gyűlésekbe megállapítatnak anynyira, hogy az ünnepélyes gyűléseken készen előterjesztethessenek, hol aztán senkinek sem szabad felettök vitatkozni, hanem csak placet vagy non placet szóval szavazni.

Congrenationalis gyűlést már mintegy 30-at tartottak.

A cong. gyűlések nem lévén nyilvánosak, azokból kevés szivárog a világ eleibe. Mindazáltal anynyi mégis szivárogott ki, melyből lehet látni, hogy ott sem foly minden a római curia tetszése szerint. Már a jan. 10-én tartott első generalis congregation többen kikeltek az ügyrend ellen, mely szerint a szabad vélemény nyilvánítás teljesen elnyomatik. Kivánták, hogy az ügyrendet ne a pápa octroyálja, hanem maga a zsinat állapítsa meg. Szenvedélyesen szólott Strossmayer, horváth püspök, a római omnipotentia ellen, kivánta, hogy ne csak a pápa, hanem a püspökök jogai is tiszteletben tartassanak, hogy az egyház inkább a decentralizatio mint további centralizatio törekedjék, — az elnök többszöri rendre utasítás után tőle elvonta a szót. Mire Dupanloup orléansi püspök több francia püspökkel elhagyta a termet. Mathieu besançoni bibornok — állítólag azon felkiáltással ment ki a teremből, „nem zsinat ez, hanem inquisitio!“ utóbbi bibornok többed magával Rómát is odahagyta. Maret, francia püspökről pedig, kinek a csalhatatlanság ellen irt műve a római indexbe került, a lapok azt állították, hogy midőn Rómába érkezett, egy buzgó ultramontán püspök társa arczul ütötte. Azt is híresztelték, hogy Strossmayer ellen is merénylet kísértetett volna meg.

Helyén látjuk itt a híres Döllinger prépost rendkívüli érdekes cikkéből, mely az „Augsb. Allg. Zeitungban“ nemrég megjelent, a következőket kiemelni: „Az új ügyrend, — mondja Döllinger, — egészen eltér mindattól, mi máskor a zsinatokon szokásos volt, s a mint a korábbi zsinatok döntvényeiket hozták. Az egyház fennállásának első évezredén minden püspöknek jogában állt tetszése szerint adni be indítványt és az elnökök — a császár s a pápa képviselői — gondoskodtak a rendről és a legegyszerűbb módon vezetétek a tanácskozásokat. A tridenti zsinaton a legátusok a püs-

pökökkel együtt állapíták meg az ügyrendet, de Monte bíbornok a zsinat elé terjeszté azt, mely egyhangulag elfogadta. A mostani zsinat tehát az egyháztörténetben az első, melyben az atyákra megkérdezésük nélkül erőszakoltak ügyrendet. Ezen ügyrend, mely tudvalevőleg legújabbán még szigorubbá van téve, nem veszi tekintetbe az atyák óhajait. Két vonás jellemzi azt. Egyfelől minden hatalom és befolyás a zsinat tárgyalasaira az elnöklő legátusok s a bizottságok kezébe van téve, ugy, hogy a zsinat még velök szemben is egészen hatalom- és akarat-nélküli.

Ezenkívül a hit és a tan legfontosabb kérdéseit a fejszám egyszerű többsége, a felállás vagy ülvemaradás által dönteti el. Mióta hire szállt, hogy zsinat fog egybehivatni, minden theologus azt tette egyetemessége alapfeltételül, hogy teljes szabadság uralkodjék benne. Ez azonban az ügyrend által teljesen ki van zárva. 1800 év óta egyik alapelve az egyháznak, hogy a tan és vallásról szóló határozatokat legalább is erkölcsileg, egyhangulag lehet csak hozni. Ez alapelv a kathólikus egyház egész rendszerével a legszorosabb öszszefüggésben áll. Nincs dogma, a melyet egyszerű szavazattöbbséggel és egy kisebbség ellenzése daczára fogadtak volna el. Az egyháznak feladata a kezdettől letétkép átvett tanokat megőrizni és kezelni. Nem csinál ő új hitelveket. A zsinat, mint az egyház képvisellete, sem teheti ezt. A püspökök a zsinaton mindenekelőtt a tanu szerepét vizsik, kimondják és constaltják azt, hogy községeik mit vullanak hitelvül.

De ők bírák is, s mint ilyenek, a törvényt nem csinálják, hanem csak magyarázzák és alkalmazzák. Ők tehát megvizsgálva a multat és jelent, távol minden egyéni érzelemtől, kimondják: vajjon a felmerülő tan az isteni letét folyamánya, s így mindenki által elfogadandó-e vagy nem. A zsinat tehát csak oly elveket emelhet dogmává, melyeket az egyház már előbb is átalánosan hitt és vallott. De ha valamely elv századokon át a theologia minden fegyvereivel meg volt támadva, azt soha — még a zsinat sem emel-tetheti dogmává. Előbb figyelembe vették ezt a zsinatok. Mihelyt a püspökök bizonyos száma a többség által ajánlott decretumok ellen felszóalt, azok nem is emeltettek jogerőre. Bizonyos tan-nak valódi kathólikus jellemét az teszi kétségtelen-né, ha mindenki elfogadja; de mihelyt tekintélyes kisebbség találkozik ellene, az többé dogma nem lehet.

Ezen állítását Döllinger a zsinatok történetéből adatokkal bizonyítja be. A tridenti zsinaton IV. Pius azon utasítást adta lega-

tusának, hogy semmit se engedjen elfogadtatni, mi az atyáknak nem tetszik. Hónapokig nem vettek elő oly decretumokat, melyek az atyák egy részének nem tetszettek, s csak akkor lőnek elfogadva, midőn már senki sem ellenzé. Minden theologus elismeri, hogy a zsinat oecumenicitásának alapfeltétele a szabadság. A szó és a szavazás szabadsága. Senkit sem szabad — mondja Tournely — visszautasítani, ki szólani akar. Nem csak a physikai kényszer teszi a zsinat határozatait semmisékké. Ha a szabadság, a valódi zsinat ezen életlevegője, megsemmisítették, a zsinat legitimitása is megszűnt. Pedig az ismeretes ügyrend a szabadság legkisebb árnyékát is kizárja a zsinatból“.

Mindezekből s hasonlókból, miket felsorolni feleslegesnek tartunk, annyira bizonyosnak látszik, hogy a római uralkodó jezsuita párt eljárása a püspökök közül is sokakban felébresztette az emberi önérzetet. Ezek közé tartoznak főleg a francia püspökök s a németek közül többen.

Vége a zsinat főtárgya, a pápa csalhatatlansága csakugyan felmerült. Számos püspök aláírásával egy petitio nyújtott át a pápának, melyben kéri öszentségét, hogy tekintve az egyház érdekét, egyezék belé csalhatatlanságának ünnepélyes kinyilatkoztatásába, hiszen e hit a kath. világban különben sem új. A hogy ezt a csalhatatlanság ellenesei megtudták, azonnal egy ellenkérvényt szerkesztettek, másnap bé akarták nyújtani, de nem fogadtatott el; kinyomtatását sem engedték meg. Itt már az eddig habozó magyar püspökök is — Simor esztergomi érsek kivételével — az ellenkérvényhez csatlakoztak; még olyanok is, mint Rauscher, bécsi érsek, az 1855-beli osztrák concordatum szerzője, aláírták az ellenkérvényt, állítólag azon okból, mert időszerűtlennek tartják a csalhatatlanság proclamálását s több rosszat várnak egy ily lépéstől az egyházra, mint jót. A csalhatatlanság elleni oppositíót Rómában mintegy 130-ra teszik, köztök igen sok tekintélyes főpap. Persze, törpe minoritás, de nagy sulyu minoritás, miután három nemzetnek, (a francziának, németnek és magyarnak) egy-kettő hiján öszszes püspökeit magában foglalja.

Figyelemre méltó Döllinger, müncheni nagyhirű kath. tanár s egyházi jogtudósnak, hasonlólag a pápa csalhatatlansága ellen az „Augsb. Allg. Zeitungban“ kiadott s egész Európában roppant helyesléssel fogadott czikke. Ő alaposan fejtegeti, hogy a csalhatatlanság dogmája mélyen lealázó s elszomorító volna a kath. világra; továbbá, hogy egy ilyen dogmának jogosultsága sincs, miután a

történelem nyilván bizonyítja, hogy sok pápának a hit körüli nyilatkozatait a zsinatok később elvetették, sőt Honorius pápától kezdve, kit a 7-dik században, halála után, II. Leo pápa hitbéli tévedéseiért excommunicált, nem egy pápa fosztatott meg székétől s bélyegeztetett meg, részint zsinatok, részint után következő pápák által hasonlókép hitbéli tévedésekért. Tehát bizonyos, hogy volt elég pápa, ki nyilván botlott és csalódott s azért lakolt is. Ki állhat jót az ezutáni pápák csalhatatlanságáról? Ki áll jót arról, hogy maga IX. Pius is nem botlott nagyokat? Ők is gyarló emberek, csalhatatlan ember pedig nincs.

Azonban mi nem tartozunk azok közé, kik azt hiszik, hogy a római curia a csalhatatlanság ellen felzúdult európai közvéleményt, az alapos ellen-felszólalásokat, bármily tekintélyes püspöki minoritás oppositóját, vagy a kath kormányok jóakaró figyelmeztetését, vagy végre a pápaság alig tartható helyzetét tekintetbe venné. A sz Péteri kevélység s az istenített főpapi tekintély felüláll mindenben, kivált míg Napoleon katonái állnak oldala mellett! Ha egyszer valamit a vatikánban eltökéltek: az megmásíthatatlan!

De legyünk méltányosak! Miután a pápa a csalhatatlanság kérdését enynyire engedte menni: valljuk meg, hogy ily helyzetben a pápaságra nézve a visszalépés roppant vereség volna. S ha a földön valaki ily kudarcot tűrni nem szokott: az mindenkéfelett a római pápa. Igaz, hogy kiépülhető volna egy ily vereség is, sőt a bölcs mérséklet minden méltányos gondolkozásu ember előtt tiszteletet szerezne később IX. Piusnak is. De szorult-e egy római pápa az apró emberek ilyen vagy amolyan véleményére? Mit hallgatnak arra Rómában, ha valaki csaknem kétségbe esve jósolja: hogy nem messze lehet az idő, midőn maga a pápák alásülyedt tehetetlensége nevétségesen fogja illusztrálni a pápák minden-tudását, azaz csalhatatlanságát! Elvégre is, ha senki sem hinné is, azért a pápa tarthatja magát csalhatatlannak. De ez a sors nem fogja érni, mert a szent atya körül mindig lesz egy kis hű hizelgő környezet, kik legalább színleg, szent áhitattal fognak porba borulni az isteni pápa előtt! Aztán a római katolikus papi kászt elég nagy és elég fegyelmezett arra, hogy a csalhatatlanság dogmája bennök hívőkre, vagy legalább hirdetőkre találjon mindenfelé.

A mitől némelyek félnek, hogy a szóban levő dogma roppant kárral hatna a mivelt világra, s talán megakasztaná az emberiség előhaladásának folyamatát: mi ily rémekről nem tartunk. Egy intézmény nagy hatással lehet, ha a kor szelleméből foly. Ellenben,

halva született minden intézmény, mely egy század uralkodó lelkével ellentétben születik. A hit még sokáig lehet egyes pontokon ámitási eszköz, de a civilizált világot keresztes hadakra a vak hit többet nem fogja fánátizálni.

Épen ezért nem osztjuk azok nézetét sem, kik a mostani római zsinatot a század legnagyobb eseményének tartják. A mit megengedünk, az anynyiból áll, hogy a fenforgó zsinat a századnak legsajátságosabb, s a mostani időkbe legkevésbé bele illő eseménye.

Majd, ha a congregatiók munkálataikkal készen lesznek, s az ünnepélyes gyűlések megkezdődnek, a hozandó fontosabb határozatok, illetőleg dogmák ismertetésével, olvasóinkat szerencsétlenül fogjuk.

Egy német lap már is közli az ujonnan formulázott schemát a pápa csalhatatlanságáról, mely következőkép hangzik:

„Pótfjezet a római pápa primátusáról szóló decretumhoz, mely kijelenti, hogy a római pápa a hit és erkölcsi ügyeket illető határozataiban nem tévedhet. A szent római egyház a legfőbb és teljes primátust és principátust tartja az egyetemes kath. egyház felett, melyet magától az Urtól sz. Péter, az apostolok fejedelme által, kinek utóda a római pápa, a hatalom teljével átvettnek igazán és alázatosan elismer. És miként mindenek előtt kötelessége a hitigazságot védeni, ugy szükség, hogy netalán: kérdések, melyek a hitre vonatkozólag keletkezhetnek, az ő ítélete által döntessenek el, és mivel Urunk Jézus Krisztus szavait, midőn mondja: „te vagy Péter“, tekintetbe kell venni. Mi itt mondatik, bébizonyul a következmények által, miután az apostoli szék a kath. vallást mindig szeplőtlenül megőrzé és a tant mindig tiszteletben tartá. Ezért tanítjuk mi a szent zsinat helyeslésével és definiáljuk, mint a vallás dogmáját, hogy Isten segítségével a római pápa, kiről sz. Péter személyében Urunk Krisztus szinte mondá: „imádkoztam érted, hogy el ne fogyatkozzék a te hited“, nem tévedhet, ha — mint minden keresztény legfőbb tanítója lépve fel — tekintélyével definiálja, mit a vallás és erkölcs ügyeiben az egész egyház megtartani köteles, és hogy a római pápa tévelynélküliségének és csalhatlanságának e praerogativája olyan terjedelemmel bir, mint melyet az egyház csalhatlansága ölel át. Ha azonban valaki — mit isten távol tartson — ezen definióknak ellentmondani merészelne, ugy tudja meg, hogy a vallás igazságától szakadt el“.